

Biuletyn
Koła Miłośników Dziejów Grudziądza

TADEUSZ MARCHLEWSKI

Numer 5 (10)

Rok II

Data odczytu: 21.05.2003

Data wydania: 1.3.2004

Referent: Edward Wiśniewski

Działalność Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu po I wojnie światowej (1918-1930)

Miasto Grudziądz, leżące nad Wisłą, było zawsze ośrodkiem handlu. W okresie średniowiecza odgrywało rolę wielkiego portu zbożowego. Widowym świadkiem ówczesnego rozkwitu handlu są stare spichrze nad Wisłą, zbudowane za króla Kazimierza Wielkiego. Za czasów pruskich miasto straciło na znaczeniu w handlu, a było tylko ośrodkiem prowincjonalnym. Po wojnie niemiecko-francuskiej (1870-71) na zew wielkiego Poznaniaka Marcinkowskiego, Polacy zaczęli się interesować handlem, przemysłem i konkurowali już z handlem niemieckim.

Do najpoważniejszych firm przełomu XIX i XX wieku należały pp. Krzywiński, Marchlewski-Zawadzki, A. Ruchniewicz, S. Bronikowski, D. Klimek i inni.

Data założenia towarzystwa jest dzień 2.7.1919 r. Założycielem była firma „Marchlewski-Zawadzki”. Towarzystwo przyjęło nazwę „Towarzystwo Kupców Samodzielnych” a jego prezesem został Jan Zawadzki.

Organizacja, struktura Związku jak i też formy działalności na niwie handlu wzorowana była na przykładach z Wielkopolski, gdzie już wcześniej rozwijał się handel polski.

W następnych miesiącach ‘jak grzyby po deszczu’, powstawały bardzo szybko w innych miastach Pomorza towarzystwa kupieckie o rodowodzie polskim. W grudniu 1919 r. zorganizowano zjazd kupców z całego Pomorza i utworzono Związek Towarzystw Kupieckich na Pomorzu z siedzibą w Grudziądzu. Na prezesa wybrano Tadeusza Marchlewskiego.

Zorganizowano liczne sekcje branżowe np. drogerijną, kolonialną, tytoniową, skórniczą itp.

Zarząd Główny – wobec nawału pracy – powołał kierownika biura – Walentego Kotlińskiego. Biuro mieściło się początkowo w firmie Marchlewski-Zawadzki, a później u Klimka (Wybickiego 31). Na większe zjazdy wynajmowano salę w „Tivoli” wzgl. w Teatrze Miejskim. Działalność Towarzystwa koncentrowała się głównie na wygłaszaniu referatów opracowywanych przez miejscowych prelegentów, jak również przez zaproszonych gości.

Bolączką kupiectwa stał się handel domokrażczy jak i walka z lichwą i spekulacją. Dnia 17 IV 1921 r., na zebraniu prezesów z poszczególnych miast wybrano nowego dyrektora Związku, w osobie M. Pacoszyńskiego (etat stały – płatny), a prezesem został nadal Tadeusz Marchlewski.

Dotychczasowy biuletyn kupiecki zamieniono na dwutygodnik pn. „Pomorski Przegląd Kupiecki”. Wydawnictwo to zaznajamiało kupiectwo z wiedzą zawodową, jak też z różnymi problemami.

Dnia 23 VI 1924 przybył do Grudziądza Prezydent R.P. Stanisław Wojciechowski, który odwiedził też Związek i zaznajomił się z jego działalnością na Pomorzu. Przy okazji wręczono Prezydentowi memoriał w sprawie bolączek kupiectwa, m. in. ustawy o walce z lichwą, właściwym udzielaniu kredytu, kalkulacją cenową itp.

Nie zapominając o młodzieży – utworzono trzyletnią Szkołę Handlową- początkowo przy ul. Klasztornej 5 a później przeniesiono ją na ul. Sobieskiego 7 (obecnie ul. Armii Krajowej). Administrację sprawowała Rada Opiekuńcza i Dyrektor St. Markiewicz. Celem Szkoły było udzielenie teoretycznego jak i praktycznego wykształcenia zawodowego, jak np. poprawa władania językiem polskim, znajomość języków obcych, wykonywanie rachunków i prowadzenie ksiąg handlowych, organizowanie handlu, stenografowanie, pisanie na maszynie itp.

Dnia 25 XI 1923 r., odbyło się pierwsze zebranie założycielskie własnego „Banku Handlowego”, gdzie przyjęto Statut Banku i powołana została Rada Nadzorcza. Stworzona i oparta na zdrowych zasadach spółdzielczych, placówka przetrwała najgorszy okres dewaluacji marki i złotego. Dyrektorem Banku został M. Miklaszewski, a siedziba mieściła się przy Głównym Rynku nr 8.

W 1925 r. odbyła się w Grudziądzu I Wystawa Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, w której to handel grudziądzki wziął wybitny udział. Z okazji tej Wystawy zorganizowano Wielki Kongres Kupiectwa z całej Polski. Na Ratuszu grudziądzkim, w obecności delegatów utworzono Naczelną Radę Kupiectwa Polskiego z siedzibą w Warszawie. Prezesem został B. Herse, natomiast zastępcą – Tadeusz Marchlewski. Urządzono wielkie przyjęcie w „Tivoli”.

Należy nadmienić, że dnia 28 VI 1928 Prezes Związku Tadeusz Marchlewicz, za swą działalność w kupiectwie został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. Uznaniem działalności Związku był wybór do Izby Przemysłowo-handlowej. Wybrani do niej zostali Tadeusz Marchlewski, W. Szulc, Andrzejewski, Pardon, Mazur, Ruchniewicz.

Wielkim orędownikiem dobrej działalności handlu i przemysłu był nie tylko w Grudziądzu, ale i w całej Polsce – Minister Przemysłu i Handlu – Eugeniusz Kwiatkowski, który widział „okno na świat dla handlu” poprzez rozbudowę handlu morskiego a tym samym portu w Gdyni.

10-lecie jubileuszu Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu obchodzono we wrześniu 1929 r. w Grudziądzu, przy udziale licznej delegacji z Pomorza i z tej okazji wydano Księgę Pamiątkową pt. „Handel Pomorski w 10-lecie Związku Towarzystw Kupieckich na Pomorzu”.

Bank Związku Tow. Kupieckich.